Ügyszám: 2539/P/2009-4.

[…] részére

Tisztelt Uram!

Az Adatvédelmi Biztos Irodájához elektronikus úton megküldött beadványaiban Ön kifogásolta, hogy az orvosi vényeken fel kell tüntetni a BNO kódot. Ön szerint a vényadatok alapján személyes adatok jogellenes kezelése valósul meg, mert az adatkezeléshez az érintett nem adta hozzájárulását, illetve nem biztosított a személyes adatok illetéktelen hozzáféréstől való biztosítása.

Az üggyel kapcsolatban az alábbi állásfoglalást adom:

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) 3. § (2) bekezdése értelmében egészségi állapotra vonatkozó különleges adat akkor kezelhető, ha ahhoz az érintett írásban hozzájárul, vagy egyéb esetekben azt törvény elrendeli (kötelező adatkezelés). Az Avtv. 3. § (4) bekezdése szerint ugyanakkor kötelező adatkezelés esetén az adatkezelés célját és feltételeit, a kezelendő adatok körét és megismerhetőségét, az adatkezelés időtartamát, valamint az adatkezelő személyét az adatkezelést elrendelő törvény határozza meg.

A BNO az egészségügyben használt, a betegségek nemzetközi osztályozására szolgáló kódrendszer rövidítése. Kialakításának az volt a célja, hogy bármelyik országban megbetegedett illetve sérülést szenvedett személy diagnózisát egységes kódrendszer alapján lehessen besorolni, illetve a különféle statisztikákat, ország jelentéseket egységes kódolás alapján lehessen összehasonlítani. Hazánkban – a szaktárca indokolása szerint – a társadalombiztosítás által támogatott gyógyszerek pénzügyi ellenőrzésének szigorítása érdekében vezették be BNO kódnak az orvosi vényeken való kötelező feltüntetését.

A BNO kód orvosi vényeken való feltüntetésével kapcsolatban az elmúlt időszakban számos panasz érkezett az Adatvédelmi Biztos Irodájához. Hivatali elődöm már 2006-ban kiadott állásfoglalásában kifejtette, hogy adatvédelmi szempontból aggályos a BNO kód használatát előíró miniszteri rendelet, és felhívta a figyelmet a BNO kód alkalmazását előíró jogszabályok felülvizsgálatának szükségességére. (1301/A/2006)

A közelmúltban az Alkotmánybíróság 29/2009. (III. 20.) számú határozatában megállapította a BNO kód orvosi vényeken való feltüntetését előíró rendelkezések alkotmányellenességét, és 2009. december 31-i hatállyal megsemmisítette az emberi felhasználásra kerülő gyógyszerek rendeléséről szóló 44/2004. (IV. 28.) ESzCsM rendelet 7. § (3) bekezdésén c) pontját, valamint a gyógyászati segédeszközök társadalombiztosítási támogatásba történő befogadásáról, támogatással történő rendeléséről, forgalmazásáról, javításáról és kölcsönzéséről szóló 14/2007. (III. 14.) EüM rendelet 13. § (3) bekezdésének e) pontját.

Az emberi felhasználásra kerülő gyógyszerek rendeléséről szóló 44/2004. (IV. 28.) ESzCsM rendelet

„7. § (3) A vényen az orvosnak fel kell tüntetni:

a) az orvos nevét, munkahelyének (rendelőjének) címét, telefonszámát és egészségügyi vállalkozás esetén az egészségügyi tevékenység végzésére jogosító működési engedély számát;

b) a rendelés keltét;

c) a beteg nevét, lakcímét, születési idejét és a TAJ számát, valamint betegségének a betegségek nemzetközi osztályozása szerinti kódját (BNO kód), közgyógyellátott beteg esetén a közgyógyellátási igazolvány számát;

d) forgalomba hozatalra engedélyezett vagy a FoNo-ban szereplő gyógyszer esetében a rendelt gyógyszer megnevezését, ideértve a gyógyszerformát is, valamint - amennyiben a készítmény több hatáserősségben forgalomban van - a hatáserősségét és a gyógyszer összmennyiségét (latin nyelven és római számmal);

e) egyértelmű utasítást a gyógyszer adagolására, alkalmazásának módjára és gyakoriságára;

f) az orvos saját kezű aláírását és orvosi bélyegzőjének azonosítható lenyomatát;

g) a 2/A. § szerinti gyógyszerrendelés esetén az indikáción túli gyógyszerrendelés tényét „off label" megjelöléssel;

h) külön jogszabály szerint társadalombiztosítási támogatással, szakorvosi javaslatra rendelhető gyógyszer esetén a szakorvosi javaslatot adó orvos orvosi bélyegzőjének számát, valamint a szakorvosi javaslat keltét."

A gyógyászati segédeszközök társadalombiztosítási támogatásba történő befogadásáról, támogatással történő rendeléséről, forgalmazásáról, javításáról és kölcsönzéséről szóló 14/2007. (III. 14.) EÜM rendelet

„13. § (3) A vényen az orvosnak fel kell tüntetnie:

a) a beteg nevét, lakcímét, születési dátumát (év/hó/nap), társadalombiztosítási azonosító jelét (TAJ számát);

b) a kötelezően alkalmazandó közösségi szabály és a nemzetközi egyezmény hatálya alá tartozó betegek esetében az ország kódját, az ellátás alapjául szolgáló formanyomtatvány betű- és számjelét, a beteg külföldi biztosítási/azonosító számát;

c) a rendelés időpontját, a társadalombiztosítási támogatás jogcímét, a rendelt eszköznek a Gtv. 33. §-ának (3) bekezdése szerinti közlemény alapján történő megnevezését és darabszámát;

d) az egészségügyi szolgáltató - az Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat által külön jogszabály szerint meghatározott - 9 jegyű szolgáltatói azonosítóját, a pro família rendelés kivételével;

e) a beteg kórisméjének BNO kódját;

f) az orvos nevét, munkahelyének (rendelőjének) címét, telefonszámát és egészségügyi vállalkozás esetén az egészségügyi tevékenység végzésére jogosító működési engedély számát;

g) közgyógyellátott beteg esetén a közgyógyellátási igazolvány számát; és

h) az orvos saját kezű aláírását és orvosi bélyegzőjének azonosítható lenyomatát."

Az Alkotmánybíróság szerint a rendelkezések egyrészt formai szempontból a személyes adatok védelméhez való joggal összefüggésben sértik Alkotmány 8. § (2) bekezdését, mivel rendeleti szinten írnak elő adatkezelést, holott alapjog korlátozása csak törvénnyel lehetséges. Másfelől tartalmi szempontból az Alkotmány 59. § (1) bekezdésével ellentétesek a rendelkezések, mert a rendeletekben megjelölt célok elérésére nem elengedhetetlenül szükséges a BNO kód feltüntetése.

Az Alkotmánybíróság szerint „a hatékony gyógyszerrendelés követelménye orvos által történő teljesítésének ellenőrzéséhez nem szükséges, hogy az érintett személy betegségére utaljanak a vényen, ez a gyógyszertár közbevetése nélkül is megoldható. A BNO kód emellett

a társadalombiztosítási támogatás elszámolásához sem elengedhetetlenül szükséges, hisz az hatékonyan megvalósítható más olyan kód alkalmazásával is, amely semmilyen formában nem utal az érintett személy betegségére." Nem elengedhetetlenül szükséges továbbá az a társadalombiztosítási támogatás elszámolása, illetve a gazdaságos gyógyszer-, gyógyászati segédeszköz- és gyógyászati ellátás rendelési szabályai betartásának vizsgálata céljából a BNO kódnak a gyógyászati segédeszközt kiadó személy által történő kezelése.

Mindezek ellenére a jogalkotó újabb egészségügyi adatkezelési célként beiktatta az egészségügyi és a hozzájuk kapcsolódó személyes adatok kezeléséről és védelméről szóló törvény (a továbbiakban: Eüak.) 4. § s) pontját, amelynek értelmében egészségügyi adat kezelhető az egészségügyi ellátásokra jogosultak részére vényen rendelet gyógyszer, gyógyászati segédeszköz és gyógyászati ellátás folyamatos és biztonságos kiszolgáltatása, illetve nyújtása érdekében. Az Eüak 2009. X. 1. napjától hatályba lépő módosításával törvény szintre emeli továbbá az ESzCSM rendeletnek az Alkotmánybíróság által alkotmányellenesnek mondott szakaszát, az alábbiak szerint:

Eüak. „14/A. § (1) Gyógyszer, gyógyászati segédeszköz és gyógyászati ellátás rendelése esetén a vényen fel kell tüntetni

a) az érintett nevét, lakcímét, születési évét,

b) társadalombiztosítási támogatással történő rendelés esetén az a) pontban foglaltak mellett az érintett TAJ-számát, betegségének a betegségek nemzetközi osztályozása szerinti kódját (BNO kód), valamint

c) közgyógyellátott beteg esetén az a) és b) pontban foglaltak mellett a közgyógyellátási igazolvány számát.

(2) A gyógyszer, gyógyászati segédeszköz, gyógyászati ellátás kiszolgáltatója, illetve nyújtója az (1) bekezdés szerinti adatokat a 4. § (2) bekezdés s) pontjában foglalt céllal kezelheti."

Tekintettel arra, hogy az Alkotmánybíróság nemcsak formai, hanem tartalmi szempontból is alkotmányellenesnek minősítette a BNO kód vényeken történő feltüntetését, álláspontom szerint a jogbiztonság és alkotmányosság követelményeit sérti az október 1-től hatályba lépő szabályozás. Tájékoztatom, hogy hatáskörömnél fogva felhívom a szakminszter figyelmét arra, hogy az alkotmányos jogokat sértő helyzet megszüntetése érdekében tegye meg a szükséges intézkedéseket, és kezdeményezze a vonatkozó jogszabályok módosítását. Kiemelten fontosnak tartom, hogy az állampolgároknak az orvosi vényeken feltüntetett egészségügyi és személyes adatai az adatkezelés során az Avtv. 10. §, valamint az Eüak. 6. § által előírt adatbiztonsági szabályoknak megfelelő védelemben részesüljenek.

Eüak. „6. § Az egészségügyi és személyazonosító adatok kezelése és feldolgozása során biztosítani kell az adatok biztonságát véletlen vagy szándékos megsemmisítéssel, megváltoztatással, károsodással, nyilvánosságra kerüléssel szemben, továbbá, hogy azokhoz illetéktelen személy ne férjen hozzá."

Személyes adatok védelmével és közérdekű adatok nyilvánosságával kapcsolatos beadványával forduljon a jövőben is bizalommal hivatalomhoz.

Budapest, 2009. szeptember 25.

Üdvözlettel:

Dr. Jóri András